

OSOBA I ZAJEDNIŠTVO

Ivan Cvitanović, *Odnosi. Osoba i zajedništvo*, Biblioteka Buvina, Split, 1983.

Frane Franić

Biblioteka Buvina — BB — izdala je, u rekordnom roku, drugu knjigu napisanu od Ivana Cvitanovića. Ova knjiga nominalno ima 121 stranicu, ali ako se izuzmu brojne prazne i poluprazne stranice, ona nema više od 64 stranice. To tvrdim u ime iskrenosti za koju se autor uporno bori u objema svojim do sada tiskanim knjigama. — Možda je još rano govoriti o idejnom usmjerenju BB jer su do sada izašle samo dvije knjige. O prvoj smo knjizi BB koja je izašla pod naslovom *Dijalog* dali svoju ocjenu. Sad ćemo pokušati dati ocjenu i ove druge knjige.

Cvitanović piše u prvom poglavlju knjige, koje poglavlje nosi naziv Antinomije »totalnog čovjeka« između ostalog i ovo:

»Crkva propovijeda, 'slobodu djece Božje', kako se izražavao već sv. Pavao, a Marx piše o razotuđenju i odumiranju države.

No, u praksi to baš i nije sve tako!

Crkva sve više i više učvršćuje svoje strukture i svoju vlast raznim organizacijama, dogmatskim definicijama i slično, i nastoji da što više vlasti bude u rukama pape i biskupa. I u marksizmu, barem ondje gdje je marksizam na vlasti, sve više jača moć i snaga države i nastoji se provoditi kontrola svakog pojedinca. Nije baš vidljivo da bi to trebalo povećati slobodu osobe i ojačati zajedništvo. Očito je, da se u praksi i Crkve i države ne vjeruje u 'sve zrelijeg čovjeka'! Naprotiv, to je znak, da svi vjeruju, da je čovjek sve otuđeniji, zarobljeniji, neslobodniji, izgubljeniji, osamljeniji, prestrašeniji, neodgovorniji i sl.

Uostalom, kako inače protumačiti sve veću prisutnost nasilja neslobode?

Čini se, da ni Crkva ni država ne žele odumrijeti.

Zašto?

Nadam se, da se neki od odgovora na ovo pitanje nalaze i u ovoj knjizi« (str. 7 i 8).

Donijeli smo ovaj dugi citat zato što je on najrevolucionarniji, a mogli bismo reći i jedini revolucionarni tekst u čitavoj knjizi. Nakon ovog uvodnog teksta moglo bi se pomisliti, da će autor u knjizi srušiti i Crkvu i državu. Međutim, autor piše na str. 20. o crkvenoj vlasti ovo: »Međutim, nije nezanimljivo, da je Crkva, već od samog početka, iako je zamišljena kao ona koja oslobađa čovjeka i kao 'duhovna stvarnost', ipak zasnovana na vlasti svećenika, biskupa i pape. Ovdje bi vlast trebala 'služiti čovjeku' i omogućiti mu maksimum duhovnog oslobođenja.«

Ako usporedimo prvi tekst i drugi, mogli bismo otkriti između ta dva teksta protuslovlje ali i komplementarno značenje, samo na oko protuslovno, ako naime autor priznaje da je vlast svećenika, biskupa i pape, kako se ona danas definira i prakticira u Crkvi, postojala od samog početka u Crkvi i ako konstatiramo da u ovoj knjizi autor priznaje božanstvo Kristovo, Kristovo otkupiteljsko djelo na Križu i po Crkvi koju je sam ustanovio; to znači da je Krist ustanovio i vlast u Crkvi. Sve dakle kritike autora, protiv crkvene vlasti kao i protiv državne, ne bi se odnosile prema mojem shvaćanju ove knjige protiv same vlasti kao takve u Crkvi, pa ni u državi, nego protiv pojedinih nosilaca te vlasti, koji u ljudskoj slabosti savršeno ne vrše tu vlast, nego čine razne pogreške, koje autor slobodno iznaša. Može se ipak konstatirati da su re-

čenice koje u uvodu iznose objekcije protiv crkvene i državne vlasti jače od rečenica kojima se ta vlast opravdava. Stoga bi bilo poželjno da se autor nešto jasnije izražava, kad govori o tim osjetljivim pitanjima. Inače, može doći pomisao i na neko dvoznačno izražavanje.

Autor pjeva pjesmu, u čitavoj knjizi, »totalnom čovjeku«, oslanjajući se na obilno upotrijebljenu, iako bez formalnih citata, literaturu iz suvremene filozofije, psihologije i psihijatrije. »Totalni čovjek« za Cvitanovića je čovjek vrhunski zreo, razvijen i uravnotežen u području razuma, slobodne volje i čuvstvenosti. Jedino takav čovjek može sastaviti prema autoru manje ili veće društvene zajednice. No budući da takvog čovjeka možemo samo zamisliti, a vrlo teško i pronaći u stvarnosti, to je jasno iz postavaka samoga autora da je potrebna i crkvena i državna vlast da pomognu čovjeku u njegovu razvoju, osobito u stvaranju i unapređivanju raznih društvenih zajednica kao što su: obiteljska, kulturno-prosvjetna, zabavno-rekreativna i napokon vjerska.

Uvjeren sam da točno interpretiram autorove misli.

Cvitanovićeva se knjiga sastoji u stvari od kateheza, koje je on držao u našoj katedrali kroz 25 godina studentima. Te su kateheze mnogim mladim intelektualcima pokazale pravi put istinske slobode, koja se nalazi izvan dometa moralnih, seksualnih i psihofizičkih devijacija. Tako je Cvitanović pomoću suvremene literature, koju je kristijanizirao, postao istaknuti suvremeni kateheta mladih u našem gradu i nadbiskupiji.

Napomenuo bih neke vrste suprotstavljanja Cvitanovića dogmatskim definicijama, osobito ako one ulaze u detalje. Čini se da on takve definicije smatra protivnima slobodi čovjekova duha i slobodi »totalnog čovjeka«. Držim ipak da Cvitanović ne odbacuje te crkvene definicije, osobito ako se upotrebljavaju u pravoj ljubavi prema čovjeku i ako se ne puca s njima u ljude kao iz pištolja. Možda ima nekih fanatičnih evangelizatora koji takvo nešto i čine. Možda će Cvitanović nakon ovih dviju knjiga doživjeti kakav pucanj koji bi ga mogao i raniti. Doduše, ovo nije vrijeme Marka Antuna de Dominisa da bi takvi pucnji mogli biti smrtonosni, jer današnji svijet raširenih ruku prima suvremene moderne Mark-Antune. Ipak bih savjetovao kateheti i dekanu Ivanu Cvitanoviću da bude ponekad oprezniji u izražavanju pa i određeni u vanjskom držanju. Jer mi ne propovijedamo svoju nauku, nego nauku Isusa Krista raspe-toga i uskrsnuloga. Za istinitost te nauke jamči nam Crkva i njezino autentično učiteljstvo ustanovljeno od Krista.

Crkva nikada nije za sebe rekla da će ona na ovom svijetu odumrijeti. Crkva uči da će tek u drugom svijetu prestati djelovati njezina hijerarhijska vlast i njezini zakoni, njezini sakramenti i čitava njezina organizacija, i da će tek tada Ljubav biti sve u svima, bez ikakve prisile. Dotle se moramo priviknuti da budemo disciplinirani članovi naše Crkve, toga Otajstvenog Tijela Kristova i da budemo spremni, kao i Krist umrijeti na križu, za ostvarivanje totalnog čovjeka u totalnom zajedništvu kraljevstva Božjega na zemlji.

A to je i posljednja riječ ove knjige.

Ovu knjigu mogli bismo ubrojiti u katoličku apologetsku literaturu. Ona se uglavnom bavi preduvjetima vjere, i to filozofskom, racionalnom metodom. Takve su kateheze i propovijedi kanonika Cvitanovića, autora knjige. Takve nam literature treba, posebno mladima. Ipak bih rekao da bi bilo dobro i za knjigu i za propovijedi i autorove kateheze da se dometne barem malo više svetopisamske i teološke mudrosti.

Bila bi šteta ako bi se autor možda zapleo u filozofske kozerije, u koje klasificiram i ovu, kao i prvu, njegovu knjigu, tako da se iz nje ne bi mogao pronaći put do Riječi Božje koju čuva i autentično tumači crkveno učiteljstvo, to jest papa i biskupi koji su u hijerarhijskom zajedništvu s papom.

To bi zaista bila velika šteta za prvog poslijeratnog suvremenog splitskog katehetu don Ivana Cvitanovića.